

U skladu sa članom 36. stav 1, podstav 1.17, član 65. stav 1. i 2. Zakona o Centralnoj banci Republike Kosova, a u skladu sa članom 15. Pravilnika o kreditnom registru, Izvršni odbor Centralne banke Republike Kosova, na sastanku održanom 12. februara 2020. godine, usvoji je sledeće:

UPUTSTVO O KREDITNOM REGISTRU

Član 1.

Svrha

1. Svrha ovog Uputstva je uspostavljanje postupka dostavljanja u sistemu kreditnog registra, odnosno za prikupljanje i širenje pozitivnih i negativnih informacija o aktivnim kreditima i kreditnoj istoriji fizičkih i pravnih lica, sa ciljem poboljšanja procesa za procenu kredita klijenata i vršenje nadzorne funkcije Centralne banke.
2. Sistem kreditnog registra Kosova (KRK) obavezan je za upotrebu od strane davaoca kredita i kao takav se prati od Centralne banke Republike Kosovo (CBK) kao regulator finansijske industrije. Pravna struktura je utvrđena Pravilnikom o kreditnom registru.

Član 2.

Delokrug

Uputstvo o kreditnom registru Kosova (u daljem tekstu: KRK) je uputstvo za dostavljanje kreditnih podataka u sistemu KRK-a. Kao takav, je primenljiv za finansijske institucije koje je Centralna banka Republike Kosovo (u daljem tekstu: CBK) odredila kao davaoci kredita, uključujući sve licencirane banke i mikrofinansijske institucije kao i nebankarske finansijske institucije i osiguravajuća društva koja imaju licencu za vršenje određenih kreditnih delatnosti.

Član 3. Izrazi i definicije

1. Svi izrazi u ovom Uputstvu imaju isto značenje kao i oni koji su definisani u Pravilniku o kreditnom registru i/ ili dole navedenim definicijama za potrebe ovog Uputstva:
 - 1.1. "*kreditni registar*" podrazumeva kreditni registar koji radi kao centralizovani sistem za prikupljanje i širenje informacija između davaoca kredita.
 - 1.2. "*dostavljač podataka*" podrazumeva pravno lice koje dostavlja podatke u sistem kreditnog registra. Dostavljač podataka može biti: svaka licencirana banka, svaka licencirana mikrofinansijska institucija, svaka nebankarska finansijska institucija koja je licencirana za određenu kreditnu delatnost ili bilo koje osiguravajuće društvo licencirano za određenu kreditnu delatnost (izdavanje garancija).
 - 1.3. "*garancija ugovora*" podrazumeva sve garancije izdate od osiguravajućih društava koje za predmet imaju obezbeđivanje ugovora, prava i obaveze koje proizilaze sa istog.
 - 1.4. "*garancija tendera*" podrazumeva sve garancije izdate u cilju učestvovanja na tenderu (obezbeđivanje ponude).
 - 1.5. "*restrukturirana kreditna izloženost*" podrazumeva kreditnu izloženost kojoj se ugovorni uslovi menjaju zbog pogoršanja finansijskog stanja klijenta, što između ostalog obuhvata: produženje dospeća ili konsolidaciju više od jedne kreditne izloženosti u jedinstvenu izloženost promenom ugovornih uslova.
 - 1.6. "*održiva naplata*" podrazumeva četiri uzastopna plaćanja glavnice i kamate prema planu otplate.
 - 1.7. "*korisnik*" podrazumeva zaposlene ovlašćene od CBK-a/ institucije za davanje kredita da bi imao pristup sistemu KRK-a.
 - 1.8. "*fajl*" podrazumeva logički organizovane podatke prema unapred definisanom formatu koji se mogu primiti i obraditi računarskim aplikacijama.
 - 1.9. "*veb usluge*" podrazumeva delove računarskih programa koji omogućavaju komuniciranje podataka putem Interneta koristeći standardizovane sisteme za poruke.

Član 4.

Dostavljanje podataka u sistemu KRK-a

1. Dostavljanje podataka o zajmoprimcima, kreditima, povezanim licima i kolateralima u sistemu KRK-a treba da se vrše najkasnije do sledećeg radnog dana nakon isplate kredita. Dostavljanje podataka u sistemu KRK-a može se obaviti na tri načina: ručno, putem fajlova kao i putem veb usluga. Davaoci kredita odlučiće koji način će koristiti.
2. U sistemu KRK-a osiguravajuća društva moraju da evidentiraju sve vrste garancije ugovora, uključujući i garanciju za tender.
3. Postoje četiri fajlova za dostavljanje podataka u sistemu kreditnog registra: fajl kredita, fajl povezanih lica sa kreditom, fajl kolaterala i fajl klasifikacije.
 - 3.1. Fajl kredita sadrži detaljne informacije o davaocu kredita, kreditima i zajmoprimcima.
 - 3.1.1. Tražene (obavezne) informacije o davaocu kredita su: naziv institucije (davaoca kredita) i filijala davaoca kredita.
 - 3.1.2. Tražene informacije o zajmoprimcu su sledeće i nisu ograničene na: ime, prezime, lični broj, stanje, službenu adresu, mesto, opštinu, datum rođenja/ registracije, mesto rođenja/ registracije.
 - 3.1.3. Tražene informacije o kreditu su sledeće i nisu ograničene na: identifikacioni broj kredita, sektor, odobreni iznos, isplaćeni iznos, preostali iznos, vrstu perioda (mesec/ godina/ dan), učestalost plaćanja, iznos plaćanja, valuta, datum odobrenja, datum isplate, datum dospeća, korišćenje kolaterala, vrednost kolaterala, klasifikacija sredstava.
 - 3.2. Fajl povezanih lica sadrži detaljne informacije o fizičkim ili pravnim licima povezani sa kreditom prema ulozi utvrđenoj u ugovoru o kreditu.
 - 3.2.1 U slučaju pravnog lica, moraju se evidentirati lični podaci vlasnika ili kontakt osobe pravnog lica.
 - 3.2.2. U slučaju samostalnog poslovanja/ partnerstva, moraju se evidentirati lični podaci vlasnika/ partnera i ovlašćenog(nih) lica.
 - 3.2.3. U slučaju korporacija moraju se evidentirati lični podaci akcionara koji poseduju trećinu ili više akcija kao i lični podaci ovlašćenog lica koje može zastupati korporaciju.

- 3.2.4. U slučaju NVO-a (nevladinih organizacija), mogu se tražiti da se evidentiraju lični podaci osobe(a) ovlašćene(nih) za zastupanje organizacije. U svim slučajevima ako je broj ovlašćenih lica veći od dva, moraju se evidentirati lični podaci dve osobe na najvišim pozicijama.
- 3.3. Fajl kolaterala sadrži informacije o kolateralima povezane sa kreditom. Unapred definisane vrste kolaterala treba preneti kod vrste kolaterala. Takođe treba evidentirati i serijski broj, iznos i opis kolaterala, identifikacioni broj davaoca kolaterala i informacije ukoliko kolateral je evidentiran u registru zaloga ili ne.

Član 5.

Ažuriranje podataka

1. Institucije za davanje kredita treba da ažuriraju stanje svakog aktivnog kredita prema stanju poslednjeg kalendarskog dana u mesecu. Ovo ažuriranje mora se vršiti najkasnije petnaest dana narednog meseca preko fajla klasifikacije. Ažuriranje podataka može se vršiti i češće prema potrebi, ali ažuriranje povezano sa krajem meseca mora da se izvrši.
2. Osim preostalog iznosa kredita treba se dostaviti i kategorija klasifikacije kredita. Preostali iznos kredit treba klasifikovati u minimumu na osnovu dužine kašnjenja. Postoje pet kategorije klasifikacija preostalog kredita: standardni krediti (A) standardni krediti sa normalnom naplatom koji mogu imati do 30. dana kašnjenja; krediti pod pratnjom (B) koji kasne 31-60. dana; krediti ispod standarda koji kasne 61-90. dana; sumnjivi krediti koji kasne 91-180. dana; izgubljeni krediti (E) koji kasne više od 180. dana.
3. Restrukturirana kreditna izloženost treba da se klasifikuje najmanje u kategoriju ispod standarda (C) ili u lošiju kategoriju i treba da ostane klasifikovan u istu kategoriju sve dok se ne primeti održiva naplata. Na kraju svakog perioda održive naplate, banka može da klasifikuje restrukturiranu kreditnu izloženost u bolju kategoriju.
4. Institucije za davanje kredita treba ažurirati kredite koji se smatraju neaktivni ali još imaju neizmirene iznose kredita. Krediti koji su kategorisani kao otpisani "written off" treba da se dostavljaju odražavajući tačno iznos preostalog kredita. Krediti koji se zatvore klasifikovanjem L (likvidirani) i W („written off“) sa preostalim iznosom nula (0,00) moraju se dostaviti sistemu KRK-a u roku od 24 sata od datuma izmirenja duga. Krediti koji su jednom dostavljeni kao likvidirani ili izmireni više ne mogu se dostaviti sa drugim stanjem.
5. Klasifikacija garancija od osiguravajućih društava treba da se vrši kao u nastavku:

5.1 Klasifikacija- standardna (A), klasifikuju se posebni kreditni proizvodi–garancije koji su unutar roka za ispunjenje ugovorenih obaveza između osiguranika i ugovornog autoriteta. Tokom dostavljanja klasifikacije za preostali iznos i isplaćeni iznos, podaci koji se traže u fajl klasifikacije postavlja se osigurani iznos garancije na osnovu police osiguranja.

5.2 Klasifikacija– nestandardna/ sa gubitkom (E), klasifikuju se posebni kreditni proizvodi- garancije koje ne ispunjavaju ugovorene obaveze u propisanom roku a ugovoreni autoritet dobija obeštećenje za osigurani iznos od osiguravajućeg društva. Do trenutka kada osiguravajuće društvo ne nadoknadi od osiguranika pokrivene troškove, dostavljanje će nastaviti se sa klasifikacijom E, a u trenutku naknade osiguranog iznosa, onda proizvod se klasifikuje kao likvidan (L).

5.3 Klasifikacija-„Writte off“ (W), dostavljaju se posebni kreditni proizvodi-garancije koje osiguravajuće društvo ne može nadoknaditi iznos od osiguranika i odlučuje da izmiri pokrivene troškove. Dostavljanje klasifikacije W nema potrebe da se ponovi svakog meseca samo u slučaju izmene preostalog iznosa ili nadoknade iznosa od osiguranika, onda klasifikacija se dostavlja sa W ali preostali iznos je 0,00.

5.4 Klasifikacija– likvidiran (L), dostavljaju se posebni kreditni proizvodi– garancije koje ispunjavaju ugovorene obaveze.

Član 6.

Kvalitet podataka

Dostavljači podataka u sistemu KRK-a odgovorni su za tačnost i kvalitet podataka.

Član 7.

Informacije prikazane na izveštaju o kreditima

1. Kreditni registar može otkriti informacije koje identifikuju fizičko lice, uključujući ali i ne i ograničavajući se i na:

1.1 datum evidentiranja informacije

1.2 ime i prezime

1.3 sadašnju adresu

1.4 lični broj

1.5 broj pasoša

1.6 mesto i datum rođenja

1.7 zanimanje.

2. Kreditni registar može otkriti informacije koje identifikuju pravno lice uključujući ali i ne ograničavajući se na:

2.1 datum evidentiranja informacije

2.2 naziv poslovanja ili kompanije

2.3 jedinstveni identifikacioni broj poslovanja

2.4 datum osnivanja

2.5 adresu registracije poslovanja

Član 8.

Upravljanje pristupa korisnika

1. Odeljenje kreditnog registra upravlja i administrira sistem KRK-a kao i pristup institucija, odnosno njihovih korisnika.
2. Pristup sistemu KRK-a se vrši nakon ispunjavanja kriterijuma zahtevanih od CBK-a, a posebno ovlašćenje za pristup sistemu KRK-a koje se povezuje na bezbednost i zaštitu podataka od neovlašćenog pristupa.
3. Samo ovlašćeni korisnici institucija za davanje kredita ili korisnici sa ovlašćenjem od CBK-a mogu pristupiti sistemu KRK-a. Ovlašćenja od institucija treba potvrditi kroz odobrenih obrazaca od kreditnog registra i obavezni su da se proslede u CBK.
4. Za korisnike institucija za davanje kredita postoje dva nivoa pristupa sistemu kreditnog registra:
 - 4.1. Prvi nivo omogućava istraživanje informacije za kreditne aplikante/zajmoprimce.
 - 4.2. Drugi nivo omogućava istraživanje, dostavljanje, ažuriranje i izmenu/ (ispravku) dostavljenih podataka u sistemu KRK-a.
5. Institucije za davanje kredita određuju nivo prava za njihove korisnike i o tome obavestavaju kreditni registar. Na osnovu ovih obavestjenja kreditni registar vrši podelu prava na pristup sistemu.

6. Kreditni registar zahteva da se vrši obaveštenje od institucija za davanje kredita o obustavi ovlašćenja korisnika iz bilo kojeg razloga (npr. prelaz u druga radna mesta ili prestanak radnog odnosa). Obaveštenje treba da se vrši najmanje 7. radnih dana pre isteka ovlašćenja pristupa korisnika.

Član 9.

Bezbednost podataka

1. Kreditni registar će preduzeti sve mere da obezbedi primenu i sprovođenje svih pravila i postupaka odobrenih od CBK-a u vezi bezbednosti i zaštite podataka od neovlašćenog pristupa, otkrivanja ili promene.
2. Da bi se uspešno postigao ovaj cilj, mora funkcionisati visok nivo pouzdanosti između sistema KRK, njegovih korisnika i subjekata podataka. Korisnici sistema KRK-a treba da osiguraju da podaci o zajmoprimcima evidentirani u sistemu ne budu zloupotrebljeni.
3. Subjekti podataka trebaju da osiguravaju da njihova privatnost bude zaštićena i da njihove informacije će biti odgovorno korišćene od korisnika sistema KRK-a.
4. Kreditni registar i korisnici sistema KRK-a treba da obezbede transparentnost operacija zaštitom poverljivosti informacija evidentirane u sistemu KRK-a.
5. Departman informacione tehnologije CBK-a odgovoran je za održavanje politike bezbednosti. Potrebne mere bezbednosti smanjuju rizik i omogućavaju postizanje viših nivoa standarda bezbednosti.

Član 10.

Odgovornosti korisnika

1. Na svim dobijenim podacima od sistema KRK o subjektima podataka, korisnici sistema KRK-a trebaju tretirati ove podatke odgovorno i da primenjuju politiku poverljivosti.
2. Korisnici trebaju da definišu odgovarajuće mere bezbednosti za sprečavanje:
 - 2.1. neovlašćenih pristupa ličnim dohocima, njihovu promenu, uništavanje ili gubitak;

- 2.2. neovlašćenog prenosa podataka sistema KRK-a;
- 2.3. obrade i zloupotrebe ličnih podataka;

Član 11.

Razmena informacija o kreditima sa stranim zemljama

Kreditni registar, lične podatke koje ima u vlasništvo ili pod kontrolu, neće preneti na bilo koju organizaciju van Kosova osim kako je predviđeno Pravilnikom o kreditnom registru.

Član 12.

Konsultacija KRK-a

1. Davaoci kredita mogu uzeti izveštaj o kreditima iz KRK-a za svakog klijenta (kreditni aplikant/ zajmoprimac) samo kada se bude obezbedio saglasnost od subjekta podataka za pristup izveštaju o kreditima klijenta.
2. Davaoci kredita imajuće pristup na:
 - 2.1. opšte lične informacije o klijentu;
 - 2.2. lične kredite klijenata; ukupnu izloženost uključujući i povezane kredite; vrste kredita i njihov broj; podatke o kategoriji svake klasifikacije za svaki kredit uključujući valutu, odobreni iznos, isplaćeni iznos i preostali iznos.
 - 2.3. povezane kreditne uloge klijenata: klijent može imati pet različitih uloga u odnosu na kredit koji nisu lični krediti. On može biti vlasnik/ partner/ akcionar poslovne organizacije ili ovlašćeno lice organizacije koja ima kredit. Klijent može biti žirant/ su-zajmoprimac kredita u odnosu na neki kredit. Svi ovi krediti prikazaće se pregledu izveštaju o kreditima na osnovu uloge klijenta i kategorije klasifikacije kredita.
 - 2.4. korišćene kolaterale od klijenata: klijent može koristiti kolaterale u vezi svojih ličnih kredita ili drugih kredita. Svaki korišćeni kolateral prikazuje se na izveštaju o kreditima. Prikazani podaci o kolateralima sastoje se od broja registracije kolaterala, procenjena vrednost u evrima kao i opis kolaterala.

3. Identitet davaoca kredita neće biti otkriven u izveštaju o kreditima.

Član 13.

Zaštita podataka i trajanje zadržavanja podataka

Svi podaci su zaštićeni na osnovu načela za zaštitu podataka. Privatnost svakog pojedinca je zagarantovana. Kreditni podaci će se čuvati do pet (5) godina nakon poslednjeg ažuriranja sa preostalim iznosom nula. Klasifikovani krediti u kategoriji W biće prikazani do sedam (7) godina nakon poslednjeg ažuriranja sa preostalim iznosom nula. Nakon perioda podaci će biti arhivirani.

Član 14.

Uloga CBK-a

1. CBK upravlja i održava sistem KRK-a. Odeljenje za nadzor bankarstva i Odeljenje za nadzor osiguranja imaće puni pristup podacima sistema KRK-a. Podaci/ izveštaji o kreditima će biti provereni odgovarajućim knjigama davaoca kredita. U analitičke i statističke svrhe na podacima sistema KRK-a takođe se može pristupiti Odeljenje za finansijsku stabilnost i ekonomsku analizu, Odeljenje za statistiku, licenciranje i druga relevantna odeljenja koja svoje funkcije povezuju sa informacijama koje generiše sistem KRK-a.
2. CBK može obezbediti izveštaj o kreditima za zajmoprimca ili davaoca kredita, trećim licima ako se to zahteva zakonom ili nalogom suda.

Član 15.

Dobijanje saglasnosti od subjekta podataka

1. Davaoci kredita moraju dobiti saglasnost subjekta podataka u skladu sa Zakonom o zaštiti ličnih podataka. Davalac kredita uz saglasnost subjekta podataka ovlašćuje se da vrši istraživanje, obradu i dostavljanje informacija i podataka iz ove uredbe.
2. Davaoci kredita moraju biti u stanju da dokažu dobijanje saglasnosti subjekta podataka u skladu sa stavom 1. člana 15. ove uredbe.
3. Obrada ličnih podataka vrši se u skladu sa Zakonom o zaštiti ličnih podataka.

4. Davaoci kredita treba da preduzmu sve razumne korake kako bi osigurali da subjekti podataka razumeju uticaj davanja saglasnosti.
5. Davaoci kredita ne treba preduzimati radnje koje svesno prikrivaju subjektu podataka značaj davanje saglasnosti ili zahtev za saglasnost.
6. Saglasnost subjekta podataka važiće tokom celog trajanja ugovora o kreditu, uključujući obnovljeni ugovor ili promenu uslova postojećeg ugovora.

Član 16.

Tarifa i fakturisanje

1. Dostavljanje podataka o kreditima u sistemu KRK-a je obavezno i tokom tog procesa ne primenjuje se nikakva tarifa. Istraživanje informacija u sistemu KRK-a naplaćuje se na osnovu tarife odobrene od strane CBK-a.
2. Tarife će se mesečno obračunati za licencirane banke i mikrofinansijske institucije, kao i za nebankarske finansijske institucije i osiguravajuća društva licencirana da se bave sa posebnim kreditnim aktivnostima. Bankarske institucije imaju račune u CBK-u i nakon detaljnog obaveštenja mesečnog obračuna tarifa na osnovu sprovedenih istraživanja, ovi računi se automatski zadužuju. Mikrofinansijske institucije i druge nebankarske finansijske institucije su obavezne da fakture primljene od CBK-a plate najkasnije do 15. tekućeg meseca za vršena istraživanja prethodnog meseca. Svim institucijama dostaviće se mesečni izvod o ukupnom iznosu i broj istraživanja vršenih od strane njihovih korisnika.
3. Tarife mogu biti pregledane od CBK-a. Promene u tarifama će se objaviti najkasnije meseca dana pre njihovog važenja.

Član 17.

Kazne

Povrede ovog Uputstva će biti predmet kazni kao što je propisano u Pravilniku o kreditnom registru.

Član 18.
Stupanje na snagu

Ovo Uputstvo stupa na snagu 1. marta 2020. godine i stupanjem na snagu ovog Uputstva, ukida se Uputstvo o kreditnom registru usvojen od Izvršnog odbora Centralne banke Republike Kosovo dana 30. aprila 2018. godine.

Fehmi Mehmeti
predsedavajući Izvršnog odbora